

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА ЛІНГВІСТИКИ

Актуальні проблеми аграрного, земельного, екологічного та природоресурсного права: теорія та практика

Круглий стіл, присвячений до дня юриста України

Збірник наукових праць

5 жовтня 2021 року

Біла Церква

2021

6. Краснова Ю.А., Улинець Я. Правове регулювання поведження з пестицидами та агрохімікатами в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 6. С. 128-131.

7. Транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві. Державні санітарні правила ДСП 8.8.1.2.001-98: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 03.08.1998 р. № 1; URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001282-98#Text>

УДК: 349.42

КАВУН М., магістрант 2-го року навчання

Науковий керівник **-БРОВКО Н.І.**, д.ю.н.

Білоцерківський національний аграрний університет

ТЕНДЕНЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРАВОСВІДОМОСТІ ПРАЦІВНИКІВ АГРАРНОЇ СФЕРИ В ПЕРІОД СОЦІАЛЬНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Стаття присвячена аналізу загальних тенденцій та перспектив розвитку правосвідомості працівників аграрної сфери в період соціальної трансформації. Встановлено, що трансформаційні процеси в аграрній сфері відображається на свідомості аграріїв. З метою підвищення правової свідомості працівників аграрного сектору варто вживати ряд заходів на державному рівні, зокрема проводити інформаційно-просвітницькі заходи, здійснювати пошук шляхів вирішення проблемних ситуацій в аграрній сфері, залучати до цієї діяльності ЗМІ та громадські об'єднання, тощо.

Ключові слова: правосвідомість, працівники аграрної сфери, розвиток правової свідомості, правове інформування, просвітницькі заходи.

У сучасному світі, що глобалізується та змінюється, зростає увага до сучасних трансформаційних процесів. Процес переходу від авторитаризму до демократії відбувається саме у вигляді комплексної трансформації усіх сфер життя суспільства. Він іде складно, суперечливо, неоднозначно, особливо в аграрній сфері та безперечно відображається на свідомості працівників аграрної сфери. З огляду на це, дослідження правової свідомості вказаної категорії осіб в період соціальної трансформації, тенденцій її розвитку є **актуальними** та необхідними на даному етапі.

Саме на сучасному етапі свого розвитку правосвідомість працівників аграрної сфери впливає на трансформаційні державні процеси, з одного

боку вбирає найкращі цінності попередніх епох та розвиває їх до ідеального стану, але з іншого відображає усі можливі негативні прояви її деформації.

Соціальна трансформація – це період становлення нових соціальних форм, утвердження нових принципів соціального устрою та виникнення нових соціальних інститутів, яка відображає перехід у розвитку суспільства, коли становлення, утвердження нових соціальних принципів співіснують з ще активно функціонуючими колишніми соціальними формами.

Серед чинників, які впливають на процес становлення демократичної правосвідомості аграріїв можна виокремити, з одного боку, наявність та схвалення тих фундаментальних положень, які закріплюють мету та принципи демократизації суспільства, тобто політико-правові передумови, а з іншого – сутнісні умови можливості існування демократичної правосвідомості як явища правової реальності. Не менш важливою передумовою становлення правосвідомості аграріїв є високий загальний рівень суспільної свідомості та культури, оскільки механічне дотримання законодавчих приписів ще не створює сприятливого ґрунту в суспільстві для впровадження демократичних інститутів, принаймні успіх таких нововведень, не укоріненіх у суспільній свідомості, не буде тривалим.

Також одним із необхідних факторів формування демократичної правосвідомості є висока духовність суспільства, вкорінена в історичних, цивілізаційних та ментальних особливостях соціуму. Отже, у свідомості аграріїв мають формуватись такі умови соціалізації, за яких правові заборони приймаються індивідом як необхідні для життєдіяльності соціуму, а їх дотримання стає звичним правилом; має бути сформовано баланс між психологічною установкою на правову поведінку та нетерпиме ставлення до правопорушників з критичним ставленням до наявних норм права, у контексті їх відповідності принципу справедливості й утвердженням у суспільстві таким критеріям соціально-правової психології, як моральність, ставлення до релігії, культури та правил поведінки тощо. Саме тому роль соціуму у формуванні правосвідомості працівника аграрної сфери є очевидною.

Незважаючи на це, зазначимо, що працівники аграрної сфери – це вже сформовані особистості, зі своєю системою цінностей, орієнтацій установок, почуттів і певним відношенням до права. Тому процес впливу на цю категорію досить складний і багато в чому це залежить саме від тих цінностей, що панують у суспільстві. Стан правової свідомості працівників аграрної сфери залежить від того, настільки достовірно, повну, достатню правову інформацію будуть отримувати ці суб'єкти, та від того, чи вистачить в їх свідомості цінностей, ідей, поглядів, для її правильної оцінки. Очевидно, працівники аграрної сфери мають різну загальноосвітню і правову підготовку, різний рівень правових уявлень і життєвий досвід.

Кожен з них суб'єктивно підходить до вибору правової норми в тій чи іншій правовій ситуації і використовує лише ту, яка, на його думку, є дієвою і правильною. Тому якщо для однієї людини певна кількість правової інформації буде вважатися повною, для іншої її буде недостатньо. Враховуючи це варто формувати правову свідомість цієї категорії.

Одним із дієвих способів розвитку правосвідомості аграріїв є їх правове виховання. Його метою є утвердження правових знань і навичок та їх активне застосування на практиці. Правове виховання можна визначити як цілеспрямований, повсякденний і систематичний вплив держави та її органів, громадських об'єднань і організацій на свідомість людей з метою виховання у них відповідного рівня правової свідомості, правової культури і зразкової правомірної поведінки[1, с. 112]. Його можна визначити як постійно діючий та цілеспрямований процес впливу на правосвідомість людини за допомогою сукупності заходів виховання, профілактики та державного примусу. Правові знання при цьому, будучи головним елементом моделі правосвідомості особистості та важливим елементом правового виховання являють собою відомості правового характеру про право, правові явища, правову дійсність та є однією з умов її правомірної поведінки[2].

До завдань правового виховання серед працівників аграрної сфери варто віднести:

- формування правосвідомості працівників аграрної сфери і підвищення на цій основі їх правової культури;
- виховання поваги до правових норм з тим, щоб їх вимоги стали особистим переконанням працівників аграрної сфери як свідомого законотворчого громадянина, а їх повсякденне додержання — звичкою;
- поширення правової інформації серед різних вікових та соціальних категорій працівників аграрної сфери, підвищення їх правової активності;
- сприяння працівникам аграрної сфери в оволодінні всією сукупністю правових знань з різних галузей права;
- формування поважного ставлення до держави і її органів, до судових і правоохоронних органів;
- прищеплення у працівників аграрної сфери навичок правомірної поведінки, їх критичного ставлення до правопорушників, потреби особистої участі у боротьбі з правопорушеннями.

Варто зазначити, що функція правового виховання українських аграріїв має бути покладена, в першу чергу, на державу. Так Конституція України покладає на державу обов'язки, належне виконання яких органами державної влади та місцевого самоврядування має сприяти формуванню свідомості індивіда як повноправного суб'єкта суспільних взаємовідносин у демократичній, правовій та соціальній державі, зокрема гарантувати

кожній людській особистості її право на знання своїх прав і обов'язків, для чого закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права й обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у встановленому законом порядку (ч. 1, 2 ст. 57)[3]. Таким чином держава в особі своїх органів зобов'язана сприяти правовому вихованню працівника аграрної сфери. Цього досягають за допомогою:

1) правової освіти (навчання), тобто процесу передачі, накопичення та засвоєння правових з метою подолання правового нілігізму;

2) правової пропаганди, тобто цілеспрямованої діяльності по формуванню у працівників аграрної сфери з застосуванням, як правило, засобів масової інформації, високого рівня правосвідомості і правової культури, роз'яснення правової політики держави і розповсюдження правових ідей, вимог та іншої правової інформації;

3) правової агітації, тобто правового впливу на правосвідомість та настрої працівників аграрної сфери шляхом колективних та індивідуальних співбесід, виступів, зустрічей в тому числі і за допомогою засобів масової інформації;

4) правового самовиховання, тобто цілеспрямованої, повсякденної, систематичної і самостійної діяльності аграріїв по оволодінню правовими знаннями і навичками правомірної поведінки[4, с.25].

Якщо перші три способи правового виховання покладаються на державу, то останній на саму особу. Так, правова самоосвіта аграріїв з проблемних питань держави і права є важливою, проте дещо непростою задачею для цієї категорії. Наразі, про новели сучасного законодавства можна дізнатись як правило з Інтернет джерел та ресурсів, у яких інформація не завжди є достовірною. На жаль сьогодні для якісної правової освіти не використовуються такі засоби як спеціальні правові телевізійні і радіомовні передачі, випуски, журнали, через які аграріїв систематично інформують про прийняті законодавчі та інші нормативні правові акти, діяльність органів законодавчої, виконавчої та судової влади, стан правопорядку, боротьбу із правопорушеннями, їх профілактику тощо. Тому вказані питання слід врахувати при розробці заходів, направлених на підвищення правової свідомості.

Отже, підсумовуючи варто вказати на наявність усіх предумов для формування правосвідомості працівника аграрної сфери в умовах трансформаційних процесів. Для цього слід об'єднати зусилля органів державної влади та місцевого самоврядування, які виконують законодавчі та виконавчі функції, а також здійснюють судовий захист прав цих суб'єктів та інститутів громадянського суспільства, тобто громадських організацій, спілок, товариств, які заохочують до соціально активного життя на рівні держави, регіонів, району і міста селища тощо, а також професійні асоціації, які діють у межах аграрної галузі.

Так, органи державної влади та місцевого самоврядування видаючи правові акти, що регламентують діяльність суб'єктів аграрної сфери

мають гарантувати їх якість. Саме від цього буде залежати подальша діяльність такого суб'єкта. Вони покликані також здійснювати нагляд за дотриманням вимог законодавства із зазначених питань, сприяти відновленню порушених прав працівників аграрного сектору. Тому їх діяльність неабияк впливає на формування правосвідомості, який може бути як позитивний, так і негативний, та навіть призвести до проявів правового нігілізму.

Щодо інститутів громадянського суспільства, то вони покликані відстоювати і захищати права працівників аграрної сфери. Від їх дієвості та результативності залежить не лише подальша підприємницька діяльність аграріїв, а й їх розуміння у її перспективності, підтримці з боку державних інституцій, стимулюванні. Важливу роль у цьому процесі відводимо і підприємствами ЗМІ, Інтернет ресурсам, тощо, адже інформація, що надходить має велике значення для формування правових установок аграрія. Така інформація повинна бути позитивною. Як відомо, повідомлення про корупцію, порушення чинного законодавства, відсутність механізмів притягнення винних осіб не сприяють формуванню правової свідомості, а породжують правовий нігілізм у свідомості українських аграріїв.

До заходів щодо виправлення стану справ, що склались та з метою підвищення правової свідомості працівників аграрного сектору варто віднести наступні:

- запровадження механізму здійснення зменшення податкового тиску на підприємців, що виробляють споживчі товари для вітчизняного ринку;
- проведення інформаційно-просвітницьких заходів із залученням ЗМІ щодо аграрного, господарського, земельного, екологічного законодавства;
- проведення тренінгів, семінарів, круглих столів, з метою пошуку шляхів вирішення проблемних ситуацій, їх розв'язання, застосування чинних правових норм;
- забезпечення надання методичної, консультативної та організаційної допомоги працівникам аграрної сфери, створення з цією метою відповідних консультативних органів при органах місцевого самоврядування та в ОТГ;
- проведення просвітницьких заходів та соціальної реклами з питань залучення до аграрної сфери осіб, які мають здібності, бажання, та інші можливості;
- участь об'єднань та спілок працівників аграрної сфери у державному та громадському житті.

Їх дотримання і виконання має стати прерогативою державної політики в аграрній сфері.

Література:

1. Кириченко В.М., Куракін О.М. Теорія держави і права: модульний курс.: навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2010 - 264с. https://pidru4niki.com/15950210/pravo/pravove_vihovannya
2. Бровко Н.І. Філософсько-правові засади формування правосвідомості особистості в умовах трансформації освітнього процесу в Україні: дис. ... д-ра. юрид. наук: спец. 12.00.12. Київ: НАВС, 2019. 477 с.
3. Конституція України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Герасіна Л. М., Данильян О. Г. Калиновський Ю. Ю. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: монографія. Харків: Право, 2009. 351 с.

УДК 343.

КОЛІСНИК Є.О., магістр

Науковий керівник – **НІКІТЕНКО О.І.,** д.ю.н.

Білоцерківський національний аграрний університет

**ОСОБЛИВОСТІ ВІДМЕЖУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ ВІД КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ**

У статті досліджувались випадки розмежування кримінальних правопорушень проти довкілля від кримінальних правопорушень проти власності на підставі аналізу об'єктивних тасуб'єктивних ознак. Дійшли висновку, що кримінальним правопорушенням проти власності притаманні предмети посягання, які характеризуються фізичними економічними, соціальними та юридичними ознаками, які загалом непритаманні предмету кримінальних правопорушень проти довкілля.

Ключові слова: кримінальне правопорушення; довкілля; власність; кримінальна відповідальність; правоохоронні органи; слідчий; об'єктивні тасуб'єктивні ознаки; предмет посягання.

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини – невід'ємні умови сталого економічного тасоціального розвитку України.

Відповідно до статті 50 Конституції України, кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АГРАРНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО, ЕКОЛОГІЧНОГО ТА ПРИРОДОРЕСУРСНОГО ПРАВА: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СТРАХУВАННЯ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ Білоус О.С.	С. 3
ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД Білоус Р.С.	С. 9
ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРІВ В СФЕРІ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ Бодрик О.М.	С. 13
ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОЗВОЛІВ У СФЕРІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ Власенко І.В.	С. 18
НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ Войтко В.О.	С. 24
ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЧНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА КРАЇН ЄВРОПИ Гарнага П.Є.	С. 28
ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ ВИКОРИСТАННІ МІНЕРАЛЬНИХ ДОБРИВ: ЕКОЛОГО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ Горлова Д.В.	С. 35
ТЕНДЕНЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРАВОСВІДОМОСТІ ПРАЦІВНИКІВ АГРАРНОЇ СФЕРИ В ПЕРІОД СОЦІАЛЬНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ Кавун М.О.	С. 40
ОСОБЛИВОСТІ ВІДМЕЖУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ ВІД КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ Колісник Є.О.	С. 45
ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЕКОЛОГІЧНИХ БІЖЕНЦІВ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ Кононюк П.О.	С. 50
ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ Король О.О.	С. 58